

Манаснко І.М.

*кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри менеджменту
Національного технічного університету
«Київський політехнічний інститут»*

Manaienko I.M

*PhD in Economics,
Senior Lecturer Department of Management
National Technical University
“Kyiv Polytechnic Institute”*

ДИНАМІЗМ РОЗВИТКУ КРАЇН БЕНІЛЮКСУ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

THE DYNAMIC DEVELOPMENT OF BENELUX IN THE CONDITIONS OF EUROPEAN TRANSFORMATIONS

Анотація. У роботі проаналізовано розвиток країн Бенілюксу протягом останніх років. Визначено їх роль у європейському просторі. Розглянуто розвиток кожної країни блоку окремо та їх як єдиного суб'єкту міжнародних відносин. Наведено основні макроекономічні показники країн у порівнянні із іншими країнами. Розглянуто місце країн блоку у Індексі людського потенціалу.

Ключові слова: ВВП, державний борг, зайнятість, розвиток, промисловість, послуги.

Вступ та постановка проблеми. Світове господарство третього тисячоліття характеризується посиленням економічної взаємозалежності країн, пришвидшенням економічно-соціальних процесів, загостренням та появою нових глобальних проблем тощо. Проте розвиток країн у значній мірі залежить від становища партнерів, країн-сусідів. Деякі починали співпрацю ще 60-70 років тому, наприклад, країни Бенілюкс, які і до цього часу є вагомими учасниками європейської економічної системи. Тому, досить актуальним є дослідження об'єднання такого типу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В умовах широкого інформаційного простору, досліджуючи Бельгію, Нідерланди та Люксембург, було використано низку аналітичних порталів (“Country Economy”, “OECD” “Better Life”, “Tradingeconomics”, “Кноема”), дані Світового Банку тощо. Проте, за порушеною тематикою практично відсутні доробки науково-аналітичного характеру. Тому, доречним є на основі набору статистичної інформації, відомостей про держави здійснити дослідження комплексного характеру.

Метою статті є аналіз розвитку країн Бенілюксу на тлі загальноєвропейських тенденцій розвитку та виявлення їх специфічних детермінант, окреслення унікальних рис.

Результати дослідження. Бенілюкс (Benelux) – це міжнародна політична, економічна і митна організація в Західній Європі, в яку входить всього три країни, розташовані по сусідству: Бельгія, Нідерланди і Люксембург. 5 вересня 1944 р. уряди трьох країн підписали в Лондоні Митну конвенцію, яка вступила в силу з 1 січня 1948 р. Відповідно до установчих відомостей, Бенілюкс створювався для виконання наступних завдань [1]: вільне пересування громадян; проведення єдиної політики в сфері соціального страхування; ліквідація в торгівлі між країнами-учасниками мит тощо. Характерні риси об'єднання можна виділити в певні блоки, зокрема: площа – 76 657 км², чисельність населення – близько 29 млн. осіб, щільність населення –

380 осіб на км², офіційна валюта – євро. З метою детального розгляду економічного союзу, зупинимось на огляді економічної ситуації кожної країни.

Бельгія є високорозвиненою індустріальною країною з інтенсивним промисловим виробництвом і сільським господарством, розвиненою транспортною інфраструктурою. Близько 50% промислової і сільськогосподарської продукції експортується [2]. Бельгія – один з провідних світових експортерів чорних і кольорових металів. Через ряд обставин Бельгія бідна мінерально-сировинними ресурсами. Видобувний сектор в даний час практично не функціонує. Більше половини імпорту нафти надходить з Близького Сходу, природного газу – з Нідерландів, уранові концентрати ввозять з Франції, США, Канади і ПАР тощо. Бельгійська економіка характеризується стійкістю диверсифікованих економічних галузей. У Бельгії високорозвинений сектор біотехнологій, в якому працює більше 200 біотехнологічних компаній. На частку бельгійських компаній припадає близько 16% обороту біотехнологічної галузі в Євросоюзі і близько 10% витрат на науково-дослідницьку діяльність [2]. У Бельгії немає власної автомобільної промисловості, однак тут розміщені великі автоскладальні заводи. Протягом останніх 20 років Бельгія виробляє в середньому 1 млн. автомобілів на рік, більшість з яких призначаються на експорт. Бельгія є ключовим пунктом в ланцюжку виробництва автомобілів. Такі заводи, як “Ford Genk”, “Audi Forest / Brussels”, “Volvo Europa”, “Van Hool” (автобуси) і “Trusco” забезпечують сильні позиції автомобілебудування країни. Брюссель є стратегічним місцем, привабливим ринком нерухомості для головних офісів великих європейських корпорацій, оскільки тут розміщені головні органи Євросоюзу. Сотні транснаціональних компаній, в основному американських і японських, мають свої штаб-квартири в Бельгії.

Розглянемо економічну ситуацію в Нідерландах. Пріоритетними галузями є наступні 9 «топ-секторів»:

креативна індустрія; високі технології; наука про життя та охорону здоров'я; сільське господарство та харчова промисловість; логістика; водна індустрія; енергетика; хімічна промисловість; садівництво і посадкові матеріали. За даними нідерландського Центру економічних і бізнес-досліджень, в даний час країна займає 5 місце в світі за обсягом експорту і 7 місце за обсягом імпорту [2]. Провідні нідерландські компанії ("Shell", "Van Oord", "Philips", "AkzoNobel", "DSM", "Ahold", "Unilever", "Heineken" та ін.) – корпорації світового масштабу, що володіють величезним досвідом інноваційної діяльності та ведення міжнародного бізнесу. За даними звіту Європейської комісії (Європейський рейтинг інноваційного розвитку), Нідерланди займають 5 місце за рівнем інноваційного розвитку серед країн Європи. Також, за даними звіту Всесвітньої організації інтелектуальної власності (WIPO), Нідерланди увійшли до Топ-10 країн за кількістю поданих у 2012 р. патентних заявок. Так, наприклад, компанія "Philips" зайняла 9 місце (з 15) в рейтингу компаній-рекордсменів по патентах. Нідерланди увійшли до Топ-5 європейських країн за рівнем розвитку переробки відходів. За даними Європейського агентства з навколишнього середовища (EEA), в Нідерландах переробляється більше половини всіх міських відходів, що вже зараз відповідає поставленій Євросоюзом меті до 2020 р. збільшити обсяг переробки міських відходів до 50% [2].

Люксембург є однією з найбільш економічно розвинених країн світу. Приклад Люксембургу можна вважати одним із найуспішніших в плані розвитку економіки – в період 1980–2000 рр. середній щорічний приріст ВВП становив понад 5%. Серед факторів, що вплинули на такі темпи зростання, можна назвати динамічний розвиток сфери послуг; високоєфективну і конкурентоспроможну промисловість; успішну інвестиційну політику; відносно невисокі податки на доходи фізичних осіб, що дозволяють підтримувати вартість робочої сили на конкурентному рівні. Основу економіки Люксембурга формує сфера послуг, що характерно для розвинених країн на сучасному етапі. На послуги припадає близько 83% ВВП країни. Величезне значення для Люксембургу має фінансовий сектор – він становить близько 28% ВВП, і сьогодні Люксембург є одним з найбільших фінансових центрів світу. Люксембург має високу залежність від імпорту енергії та енергоносіїв. Країна повністю імпортує енергоносії для промисловості, такі як кам'яне вугілля, нафта, природний газ. Одним із доказів високого ступеня залученості економіки Люксембурга в світове господарство є той факт, що близько 80% товарів і послуг, вироблених в країні, призначені для експорту [2]. Як фактори, що сприяють цьому, можна назвати вигідне географічне положення, політичну і соціальну стабільність, високорозвинену інфраструктуру, податковий режим та ін. Велике Герцогство займає перше місце в Європі і друге в світі (після США) за кількістю інвестиційних фондів, що знаходяться в країні. За кількістю приватних банків Люксембург також займає лідируючу позицію в Європі.

У цілому, на розвиток даних країн, особливо на їх економічне становище, вплинули такі детермінанти:

- уповільнення зростання світової економіки, зокрема, внаслідок уповільнення темпів зростання країн, що розвиваються;

- ефекти від реформи європейського фінансового сектора;

- складна ситуація в європейській економіці (приплив мігрантів із Африки та Азії, зниження ролі європейських країн у світовому ВВП тощо).

Акцентуючи увагу на економічних аспектах розвитку країн Бенілюксу, доречно проаналізувати ВВП (рис. 1). ВВП

по секторах економіки розподіляється наступним чином:

- Бельгія: сфера послуг – 73,0%, промисловість – 25,7%, сільське господарство – 1,3%;

- Нідерланди: сфера послуг – 70,4%, промисловість – 26,3%, сільське господарство – 3,3%;

- Люксембург: сфера послуг – 83,1%, промисловість – 16,3%, сільське господарство – 0,5%.

Досліджуючи структуру ВВП за видатками, варто відзначити, що Нідерланди і Люксембург витрачають найбільше коштів на охорону здоров'я своїх громадян серед країн ЄС. Зокрема, Нідерланди очолюють такий рейтинг, враховуючи витрати на охорону здоров'я з розрахунку відсотків ВВП – 11,8%. Не надто відстають від Нідерландів також Франція (11,2%), Німеччина (10,9%) і Бельгія (10,9%). У той же час серед аутсайдерів за видатками на охорону здоров'я виявилися Румунія (5,5%), Естонія (5,8%), Латвія (6%) і Польща (6,3%). Разом з тим, в іншому рейтингу, в якому країни ЄС розміщені з розрахунку витрат на охорону здоров'я на одну людину, лідирує Люксембург, який витрачає 5 535 євро на здоров'я кожного свого громадянина. Дещо менше витрачають Данія (4 655 євро), Нідерланди (4 215 євро) і Швеція (3 899 євро). Аутсайдері цього рейтингу – Болгарія (400 євро), Латвія (508 євро), Польща (627 євро) і Литва (698 євро) [6].

На рисунку 2 зображено динаміку значення ВВП на душу населення та рівень безробіття досліджуваних країн. Відповідно до кількості населення на потужності економіки безперечним лідером у значенні ВВП на душу населення є Люксембург. Рівень безробіття у цих країнах є дещо нижчим, ніж середньоєвропейські значення.

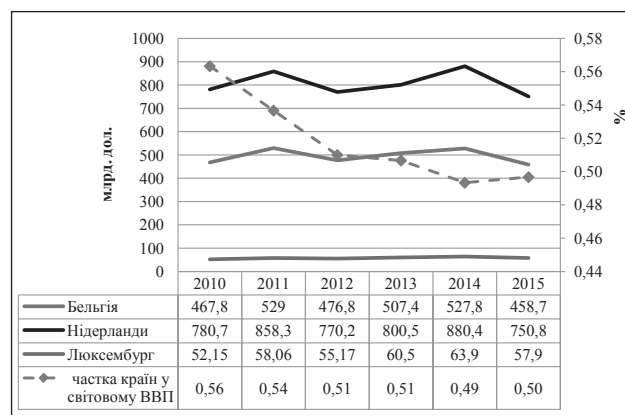

Рис. 1. ВВП номінальне країн Бенілюксу

Складено автором на основі джерел [3; 4; 5]

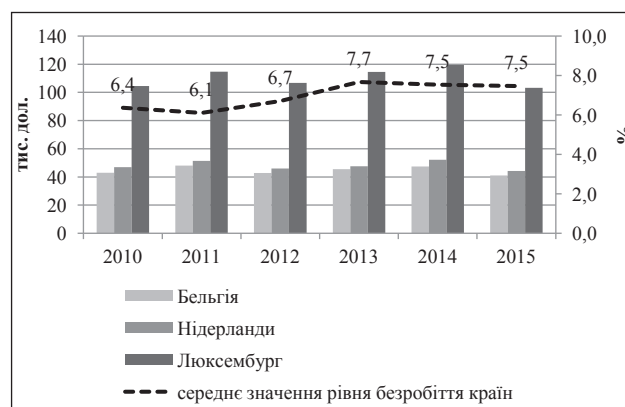

Рис. 2. ВВП на душу населення та рівень безробіття країн Бенілюксу

Складено автором на основі джерел [3; 4; 5]

У Люксембурзі чистий сімейний дохід, скоригований після сплати податків, на душу населення в середньому значенні більший, ніж в середньому по країнам ОЕСР (29 016 доларів США на рік). В Бельгії чистий сімейний дохід, скоригований після сплати податків, на душу населення в середньому становить 28 700 доларів США на рік, що нижче середнього показника по ОЕСР (29 016 доларів США на рік). У той же час є значна різниця в доходах між найбагатшими і найбіднішими верствами населення – дохід 20% найбільш забезпеченої частини суспільства майже в чотири рази перевищує дохід 20% найбідніших її представників. У Нідерландах чистий сімейний дохід, скоригований після сплати податків, на душу населення в середньому становить 27 759 доларів США на рік, що також менше, ніж в середньому по ОЕСР (29 016 доларів США на рік) [7].

У Бельгії розмір виплат по безробіттю становить 65% від суми останнього заробітку. Через три місяці виплати знижуються до 60%. При цьому розмір допомоги не може перевищувати 1 541 євро. Максимальна сума допомоги по безробіттю в Нідерландах складає 144,75 євро на день. Держава готова підтримувати своїх громадян у важкий період від 3 місяців до 3 років. Для порівняння, безробітні Австрії можуть розраховувати на допомогу близько 55% від середньої заробітної плати. Максимальна сума виплат становить 4 020 євро. Термін виплат в деяких випадках може досягати 9 років [8].

Вищезазначені фактори соціально орієнтованої економіки є обґрунтуванням того, що країни Бенілюксу посідають вагомий позиції у світовому індексі розвитку людського потенціалу (табл. 1). У цілому, економічний аналіз даних

Таблиця 1

**Індекс розвитку людського потенціалу:
місце країн Бенілюксу серед європейських країн**

Позиція у світовому рейтингу	Назва країни	2014 р.	2012 р.	2011 р.
1	Норвегія	0,94	0,94	0,94
3	Швейцарія	0,93	0,92	0,91
4	Данія	0,92	0,90	0,90
5	Нідерланди	0,92	0,92	0,91
6	Німеччина	0,92	0,91	0,91
7	Ірландія	0,92	0,90	0,90
13	Ліхтенштейн	0,91	0,89	0,89
14	Швеція	0,91	0,90	0,90
15	Великобританія	0,91	0,89	0,89
16	Ісландія	0,90	0,89	0,89
19	Люксембург	0,89	0,88	0,88
21	Бельгія	0,89	0,88	0,88
22	Франція	0,89	0,88	0,88

Складено автором на основі джерела [3]

країн підтверджує лідерство Нідерландів у даному союзі. Так, у розглянутому рейтингу Нідерланди входять до топ-5.

Посилення взаємозалежності країн світу є незупинним явищем світової економіки XXI ст., в тому числі посилюється фінансова залежність. В таблиці 2 наведено показники державного боргу окремих держав.

Серед країн блоку саме Люксембург має сприятливе фінансове становище – державний борг становить лише 21,4% від ВВП країни. Проте на фоні європейських країн Нідерланди мають стійкі позиції у системі фінансових відносин європейського регіону.

З урахуванням активізації міграційних процесів на європейському просторі варто дослідити роль і даних країн. Частка іноземців серед країн Бенілюксу найбільша у Люксембурзі – більше 40%, у Бельгії – близько 10% та у Нідерландах – приблизно 22%. У географічному плані розподіл іноземців територією Бенілюксу виглядає наступним чином: концентрація в містах, особливо у великих міських агломераціях, таких як Брюссель, Антверпен, Шарлеруа, Гент і Льеж (в Бельгії), Амстердам, Роттердам, Гаага та Утрехт (Нідерланди), Люксембург (відповідно в Герцогстві Люксембург). На тлі загального імміграційного процесу в Європі іммігранти продовжують прибувати в Бенілюкс, але в основному із сусідніх Німеччини, Великобританії та інших європейських країн. З нових країн-членів ЄС-28, наприклад, на перше місце за кількістю іммігрантів в Нідерланди вийшла Польща. У Люксембурзі питома вага іноземців в економічно активному населенні становить 43%, в Нідерландах – 20,1%, в Бельгії – 8%. Це при вартісному підрахунку означає, що в Люксембурзі ними вироблено дві п'яті сукупного ВВП, в Бельгії – 8% і в Нідерландах – п'ята частина ВВП. Таким чином, цифри свідчать: економічний ефект від трудової діяльності іноземців вагомий. Тому цілком виправдані зусилля влади, спрямовані на створення для них більш адекватних умов з метою співпраці з іммігрантами, без яких Бенілюкс обійтися вже не може, бо протягом майже двохсотлітнього періоду їх участь стала базовою рисою соціально-економічного розвитку складових його країн – Бельгії, Нідерландів і Люксембургу.

Висновки. На основі проведеного дослідження варто відзначити унікальну роль країн Бенілюксу, які починаючи із 50-х років минулого століття і дотепер, майстерно об'єднуючи свої зусилля, мають синергетичний ефект. Серед країн блоку лідируюче положення займають Нідерланди. У цілому, серед країн Європи дані країни вирізняються економічною стійкістю, про що свідчать низький рівень безробіття, високий рівень ВВП на душу населення, відносно низький обсяг державного боргу тощо. Проведене комплексне дослідження може стати підґрунтям для подальших наукових пошуків, зокрема доречно провести аналіз торгівельних та інвестиційних відносин країн Бенілюксу із країнами ЄС.

Таблиця 2

Стан державного валового боргу окремих країн Європи станом на 2015 р.

Країни	Німеччина	Франція	Іспанія	Італія	Португалія	Греція	Ірландія	Бельгія	Люксембург	Нідерланди
млн. дол.	2 388,7	2 326,7	1 189,6	2 409,5	256,6	345,5	223,3	481,7	12,4	490,1
% від ВВП	71.2	95.8	99.2	132.7	129.0	176.9	93.8	106.0	21.4	65.1

Складено автором на основі джерела [9]

Список використаних джерел:

1. Что такое Бенилюкс и какие страны в него входят? [Электронный ресурс] – Режим доступа : http://www.aif.ru/dontknows/actual/chto_takoe_benilyuks_i_kakie_strany_v_nego_vhodyat
2. Информационно-поисковая система «Единый портал внешнеэкономической информации РФ» [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://www.ved.gov.ru/exportcountries/>
3. Офіційний сайт аналітичного порталу Кноема [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://knoema.ru/>
4. Офіційний сайт Світового Банку [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.worldbank.org/>
5. Офіційний сайт аналітичного порталу Tradingeconomics [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.tradingeconomics.com/>
6. Офіційний сайт аналітичного порталу Rusbenelux [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://rusbenelux.com/niderlandyi-i-lyuksemburg-bolshe-vsego-tratyat-na-zdorove-svoih-grazhdan/>
7. Офіційний сайт аналітичного порталу OECD Better Life [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.oecdbetterlifeindex.org/ru/countries/luxembourg-ru/>
8. Пособие по безработице в разных странах ЕС [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://lifebel.com/posobie-ro-bezrabotice-v-raznykh-stranah-es/>
9. Офіційний сайт аналітичного порталу Country Economy [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://countryeconomy.com/national-debt>

Аннотация. В работе проанализировано развитие стран Бенилюкса в последние годы. Определена их роль в европейском пространстве. Рассмотрено развитие каждой страны блока отдельно и их как единого субъекта международных отношений. Приведены основные макроэкономические показатели стран по сравнению с другими странами. Рассмотрено место стран блока в Индексе человеческого потенциала.

Ключевые слова: ВВП, государственный долг, занятость, развитие, промышленность, услуги.

Summary. The paper analyzes the development of the Benelux countries in recent years. Defined their role in Europe. We consider the development of each country and their unit as a single entity in international relations. The basic macroeconomic indicators of countries compared to other countries. The place of the block in the index of human potential.

Key words: GDP, public debt, employment, development, industry and services.